

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 6/2021 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- talousvaliokunta TaVL 2/2021 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut (etäkuuleminen):

- hallitusneuvos Ismo Tuominen, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitussihteeri Sami Teräväinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtaja Mika Salminen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- toimitusjohtaja Timo Lappi, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
- elinkeinopoliittinen asiantuntija Katri Jakosuo, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
- Suomen Yrittäjät ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan tartuntatautilakia muutettavaksi väliaikaisesti.

Ravitsemisliikkeiden toimintaa rajoitetaan covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi tartuntatautilain väliaikaisten säännösten ja niiden nojalla annettujen valtioneuvoston asetusten mukaisesti 1.11.2020—28.2.2021.

Valiokunnan mietintö StVM 2/2021 vp

Esityksessä ehdotetaan, että näiden tartuntatautilain väliaikaisten säännösten voimassaoloa jatkettaisiin 30.6.2021 saakka.

Ravitsemisliikkeiden tulisi edelleen noudattaa hygieniaan liittyviä erityisiä vaatimuksia ja huolehtia asiakkaiden välisen riittävän etäisyyden ylläpitämisestä. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin edelleen säätää ravitsemisliikkeiden aukiolo- ja anniskeluaikaa sekä niiden sisätilojen asiakaspaikkamäärää ja käyttöä koskevia rajoituksia. Ravitsemisliikkeiden tulisi laatia suunnitelma velvollisuuksien ja rajoitusten noudattamisen tueksi.

Aluehallintovirastot valvoisivat rajoitusten ja velvollisuuksien noudattamista. Aluehallintovirasto voisi määrätä valvonnassa havaitsemansa epäkohdat ja puutteet korjattaviksi ja määrätä velvoitteita olennaisesti rikkoneen ravitsemisliikkeen ravitsemisliiketoiminnan välittömästi suljettavaksi asiakkailta enintään yhdeksi kuukaudeksi.

Rajoitukset eivät koskisi henkilöstöravintolatoimintaa eivätkä ruuan ja juoman noutomyyntiä. Aukioloaikojen rajoitukset eivät koskisi Suomen ja ulkomaiden välillä tai ulkomailla kulkevassa vesi- tai ilma-aluksessa eivätkä polttonesteiden jakeluaseman yhteydessä toimivia ravitsemisliikkeitä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.3.2021 ja olemaan voimassa 30.6.2021 saakka.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Lakiehdotus on jatkoa ravitsemisliikkeiden toiminnan tilapäistä rajoittamista koskeville säännöksille, joiden voimassaolo päättyy kuluvan helmikuun lopussa. Ravitsemisliikkeille voidaan valtioneuvoston asetuksella asettaa tilapäisiä rajoituksia ja velvoitteita liittyen niiden aukioloon, anniskeluoikeuksiin, asiakaspaikkojen käyttöasteeseen ja toiminnan järjestämiseen ylipäänsä koronavirustartuntojen leviämisen estämiseksi. Säännöksiin ehdotetaan lähinnä lakiteknisii tarkistuksia, ja niiden ehdotetaan olevan voimassa 30.6.2021 saakka.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää velvoitteiden ja rajoitusten käyttämismahdollisuuden jatkamista edelleen epävarman koronavirusepidemiatilanteen vuoksi perusteltuna ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä. Valiokunta ehdottaa, että 91 §:ssä otetaan huomioon samaan pykälään tämän esityksen antamisen jälkeen hyväksytyt muutokset (StVM 1/2021 vp — HE 245/2020 vp).

Talousvaliokunta piti lausunnossaan tärkeänä, että epätavanomaisten olosuhteiden pitkittyessä rajoitussääntely on riittävää ja tarkkarajaista ja kohdistuu juuri niihin toimintoihin, joiden rajoittamisen on todettu olevan kaikkein vaikuttavinta viruksen leviämisen estämiseksi. Lausunnon mukaan epidemian pitkittyessä tasapainon tavoittelussa täytyy olla aikaisempaa suurempi painoarvo yhteiskunnan toiminnan mahdollistamisella. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy talousvaliokunnan näkemykseen siitä, että kaikkein suurimmat taloudelliset vahingot aiheutuisivat viruksen laajamittaisesta leviämisestä, joten tehokkaat rajoitustoimet mahdollistava lainsäädäntö on tarpeen. Valiokunta pitää myös talousvaliokunnan tavoin tärkeänä, että rajoituksia puretaan heti tartuntatilanteen niin salliessa. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että jos epidemiati-

Valiokunnan mietintö StVM 2/2021 vp

lanne edellyttää tiukempia rajoituksia ravitsemistoimintaan, niitä koskeva esitys voidaan valmistella eduskunnan käsiteltäväksi viipymättä (s. 8).

Väliaikaisesti voimassa olevan 58 a §:n 7 momentin mukaan aukioloaikojen rajoitukset eivät koske polttonesteiden jakeluaseman yhteydessä toimivia ravitsemisliikkeitä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että maanteiden varsilla on myös sellaisia ravitsemisliikkeitä, joilla ei ole polttonesteiden jakeluasemaa, mutta joiden toiminta perustuu pääsääntöisesti ammatti-autoilijoiden ja muiden tiellä liikkujien palvelemiseen.

Ehdotetun 58 a §:n 3 momentin mukaan ravitsemisliikkeen on lyhennettävä aukioloaikaa, jos se on välttämätöntä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi eivätkä säännöksessä mainitut muut toimenpiteet ole riittäviä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan momentissa mainittujen edellytysten täytyessä antaa tarkempia säännöksiä aukioloajoista ja siitä, millaisissa ravitsemisliikkeissä kyseisiä rajoituksia on noudatettava. Valiokunta pitää välttämättömänä, että aukioloaikoja rajoitettaessa valtioneuvosto arvioi, täytyvätkö edellä mainittujen maantien varrella liikennettä palvelevien ravitsemisliikkeiden aukioloaikojen rajoittamisen edellytykset.

Valiokunta korostaa alan toimijoiden omaa vastuuta epidemian torjunnassa ja lainsäädännön noudattamisessa ja kiinnittää huomiota valvonnan tehostamiseen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 6/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti tartuntatautilain (1227/2016) 91 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on väliaikaisesti muutettuna lailla /2021 ja lisätään lakiin väliaikaisesti uusi 58 a ja 58 b § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 2/2021 vp

58 a §

Ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikainen rajoittaminen tartuntataudin leviämisen estämiseksi

Sen lisäksi, mitä elintarvikelaissa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä säädetään, majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2006) 1 §:n 1 momentin 6 kohdassa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetun ravitsemistoiminnan harjoittajan on huolehdittava yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamisesta sekä siitä, että asiakkailta on mahdollisuus käsien puhdistamiseen, ja annettava asiakkaille riittävän etäisyyden ylläpitämistä ja käsien puhdistamista koskevat toimintaohjeet. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamisesta, käsien puhdistamismahdollisuuden järjestämisestä sekä asiakkaille annettavien toimintaohjeiden antamisesta.

Ravitsemistoiminnan harjoittajien tulee huolehtia siitä, että asiakkaiden oleskelu järjestetään yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi riittävän väljästi ja asiakaspaikat sijoittuvat riittävän etäälle toisistaan. Jos yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi on välttämätöntä, voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää tarkemmin tietyillä alueilla sijaitsevien ravitsemisliikkeiden asiakkaiden oleskeluun ja asiakaspaikkojen sijoittamiseen liittyvistä velvoitteista sekä sisä- ja ulkotilojen asiakaspaikkamäärään liittyvistä vaatimuksista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan rajoittaa sellaisten ravitsemisliikkeiden, joiden pääasiallisenä ravitsemistoimintana on tarjota yleisölle maksusta elintarvikelaissa tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetussa elintarvikehuoneistossa alkoholijuomia, asiakasmäärää enintään 50 prosenttia ravitsemisliikkeen suurimmasta asiakas- tai henkilömäärästä, joka on mainittu tilaa tai sen osaa koskevassa alkoholilain (1102/2017) 18 §:ssä tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetussa anniskeluluvassa tai, jos ravitsemisliikkeellä ei ole anniskelulupaa, rakennusten paloturvallisuudesta maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 117 b §:n nojalla ja rakennuksen käyttöturvallisuudesta mainitun lain 117 d ja 117 k §:n nojalla annettujen säännösten tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavan lainsäädännön mukaisesti hyväksytyssä rakennussuunnitelmassa. Muiden ravitsemisliikkeiden asiakasmäärää voidaan rajoittaa enintään 25 prosenttia edellä tarkoitetuissa säännöksissä tarkoitetuista suurimmasta asiakas- tai henkilömäärästä. Jos ravitsemisliikkeen pääasiallinen ravitsemistoiminta eri ajankohtina vaihtelee, sovelletaan sen toimintaan kunakin ajankohtana sitä rajoitusta, johon sen ravitsemistoiminta kyseisenä ajankohtana liittyy. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetuista asiakasmäärien rajoituksista ja niiden kohdentumisesta.

Ravitsemisliikkeen on lyhennettävä aukiolo- ja anniskeluaikaa, jos se on välttämätöntä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi eivätkä ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamistoimenpiteet, hygieniaohjeet, asiakaspaikkojen järjestely ja muut toimenpiteet ole riittäviä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Valtioneuvoston asetuksella voidaan tässä momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä antaa tarkempia säännöksiä ravitsemisliikkeen aukioloa kello 23:n ja 5:n välisenä aikana ja anniskelua kello 22:n ja 9:n välisenä aikana koskevista rajoituksista sekä siitä, millaisissa ravitsemisliikkeissä kyseisiä rajoituksia on noudatettava.

Edellä 2 ja 3 momentin nojalla säädettyjen rajoitusten on oltava välttämättömiä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi niillä alueilla ja ravitsemisliikkeissä, joita ne koskevat.

Ravitsemistoiminnan harjoittajan on laadittava kirjallinen suunnitelma siitä, miten se toteuttaa sen toimintaan ja sisä- ja ulkotilojen käyttöön säädetyt velvollisuudet ja rajoitukset. Suunnitelma

Valiokunnan mietintö StVM 2/2021 vp

on pyynnöstä esitettävä aluehallintovirastolle ja majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 11 §:ssä tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettua valvontaa suoritavalle poliisille. Suunnitelma on siihen sisältyviä henkilötietoja lukuun ottamatta pidettävä liikkeessä asiakkaiden nähtävillä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset velvoitteiden ja rajoitusten toteuttamista koskevan suunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja nähtävänä pitämisestä.

Mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, ei koske majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua henkilöstöravintolatoimintaa eikä ruoan tai juoman myymistä ravitsemisliikkeestä muualla nautittavaksi.

Mitä 3 momentissa säädetään aukioloaikojen rajoituksista, ei koske Suomen ja ulkomaiden välillä tai ulkomailla kulkevassa vesi- tai ilma-aluksessa eikä polttonesteiden jakeluaseman yhteydessä toimivia ravitsemisliikkeitä.

58 b §

Ravitsemisliikkeiden valvonta ja rajoitusten edellytysten seuranta

Aluehallintovirasto valvoo 58 a §:ssä ja sen nojalla säädettyjen velvoitteiden ja rajoitusten noudattamista. Jos velvoitteiden tai rajoitusten noudattamisessa havaitaan puutteita tai epäkoh-
tia, aluehallintovirasto voi antaa ravitsemisliikkeelle määräyksen niiden korjaamisesta. Määräys-
tä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava.
Jos puutteita ei ole korjattu asetetussa määräajassa tai jos velvoitteita on rikottu olennaisesti, alue-
hallintovirasto voi määrätä ravitsemisliikkeen ravitsemistoiminnan välittömästi keskeytettäväksi
ja liikkeen pidettäväksi suljettuna asiakkailta enintään yhden kuukauden ajaksi.

Poliisin on tarvittaessa annettava aluehallintoviraston pyynnöstä virka-apua valvonnan ja
1 momentissa tarkoitettujen ravitsemisliikkeen sulkemisen toimeenpanemiseksi.

Valtioneuvoston on tarkoin seurattava, ovatko 58 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen rajoitus-
ten edellytykset edelleen voimassa. Jos edellytykset eivät enää täyty, on valtioneuvoston viipy-
mättä ryhdyttävä toimenpiteisiin 58 a §:n ja siihen liittyvien säännösten kumoamiseksi. Jos
58 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla säädetty rajoitukset eivät enää ole välttämättömiä joillain alueil-
la tai säädettyssä laajuudessa, valtioneuvoston on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin valtio-
neuvoston asetuksen muuttamiseksi.

91 §

Päätösten täytäntöönpano

Edellä 16, 57, 58, 58 b, 58 d, 58 f, 58 g, 59, 60—67 ja 69—71 §:ssä tarkoitettujen päätökset voi-
daan panna täytäntöön heti muutoksenhausta huolimatta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2021 ja on voimassa 30 päivään kesäkuuta
2021.

Valiokunnan mietintö StVM 2/2021 vp

Helsingissä 17.2.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Markus Lohi kesk
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Pekka Aittakumpu kesk
jäsen Kim Berg sd
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Noora Koponen vihr
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Heidi Viljanen sd
jäsen Sofia Virta vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen